

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle

Loppuraportti

Hankennumero 113773

15.4.2020 - 31.12.2021

Sisällysluettelo

1. Hankkeen perustiedot	3
2. Yhteenveto hankkeesta	4
3. Hankkeen lähtökohta, tavoitteet ja kohderyhmä	4
3.1 Hankkeen tavoitteet	5
3.2 Hankkeen kohderyhmä ja muut hyödynsaajat	5
4. Hankkeen toteutus	5
4.1 Toimenpiteet	5
4.1.1 Asiantuntijapalveluiden hankinta	6
4.1.2 Teemapäivät ja työpajat	6
4.1.3 Kestävän matkailun seminaari – hankkeen loppuseminaari	8
4.1.4 Kestävän matkailun kuluttajakysely	8
4.1.5 Tapahtumien sertifiointimahdollisuuksien selvittäminen	9
4.1.6 Matkailijan etiketti	9
4.1.7 Kasvata tuottoa, vaali luontoa – opas vähähiiliseen loma-asuntoon	10
4.1.8 Alueelliset kestävän matkailun suunnitelmat	10
4.1.9 Hankkeen materiaalit	11
4.2 Aikataulu	11
4.3 Organisaatio ja ohjausryhmä	11
4.4 Kustannukset ja rahoitus	12
4.5 Raportointi ja seuranta	12
4.6 Toteutusoletukset ja riskit	13
5. Tulokset ja vaikutukset	13
5.1 Hankkeen palautekysely	14
5.2 Jatkokehitystoimet	15
6. Allekirjoitus ja päiväys	16

1. Hankkeen perustiedot

Hankkeen nimi ja tunnus:	Matkailuyritykset kestäväälle kehityspolulle hankenumero 113773
Vastuuviranomainen:	Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Ohjelma:	Maaseudun kehittämisen maaseuturahasto
Hankkeen toteutusalue:	Kuusamo, Taivalkoski, Suomussalmi
Hankkeen toteutusaika:	15.4.2020 – 31.12.2021
Hankkeen toteuttaja:	Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy
Hankkeen yhteistyökumppanit ja osarahoittajat:	Ruka-Kuusamo Matkailu ry, Taivalkosken Matkailuyhdistys ry, Hossan Matkailuyrittäjät ry
Hankkeen vastuuhenkilön nimi:	Jari Hentilä
Sähköpostiosoite:	jari.hentila@naturpolis.fi
Puhelinnumero:	0400 393 797
Hankkeen projektipäällikkö/ -koordinaattori:	Liisa Mäkelä 31.5.2021 asti, 1.6.2021 alkaen Jenni Kallioniemi
Sähköpostiosoite:	liisa.makela@naturpolis.fi 31.5.2021 asti, 1.6.2021 alkaen jenni.kallioniemi@naturpolis.fi
Puhelinnumero:	040 481 1431

2. Yhteenveto hankkeesta

Matkailu on tärkeä toimiala ja keskeinen sekä kasvava elinkeino Koillismaan alueella. Alueen matkailuyritykset toimivat lähtökohtaisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, mutta eivät aina muista tai osaa viestiä toimintansa kestävydestä riittävällä tasolla. Kestävyysviestinnän ja to-dennusten parantamisen lisäksi tukea tarvittiin hankealueella myös operatiivisen toiminnan kehit-tämiseen, kuten kierrätyksen ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseen matkailuyrityksissä.

Matkailuyritykset kestäväälle kehityspolulle -hankkeen keskeisenä tavoitteena oli tarjota valmistavaa tukea laatusertifiointeihin sekä Visit Finlandin kehittämän Sustainable Travel Finland (STF) -kehitys-ohjelman mukaiseen toimintaan erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Hanke toimi seuraava askeleena matkailualan kestävyuden pitkäjänteisessä kehittämistyössä Koillismaalla.

Hankesuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi hankkeessa toteutettiin muun muassa selvitys matkailutapahtumien sertifiointimahdollisuuksista, kestävän matkailun asiakaskoke-musta kartoittava kysely sekä alueellisia kestävän matkailun toimintasuunnitelmia. Hankkeen toi-mintaa suunnattiin vahvasti yritysten tarpeiden mukaan. Yritysten toiveesta hankkeessa järjestettiin useita erilaisia teemapäiviä sekä käytännön työpajoja. Toimenpiteet toteutettiin hankkeen projek-tipäällikön, asiantuntijapalveluiden tuottajien ja yritysten tiiviinä yhteistyönä. Hankkeeseen osallis-tui hankealueelta 59 matkailualan yritystä ja noin 90 niissä työskentelevää henkilöä. Lisäksi mukana toimenpiteissä oli muita toimijoita, kuten oppilaitosten, matkailuyhdistysten ja muiden organisaa-tioiden edustajia Koillismaalta ja muualta Suomesta.

Sustainable Travel Finland -ohjelmaan lähti mukaan 47 hankealueen yritystä. Niistä 15 on ansainnut jo STF-merkin ja 28 yritystä on saanut ympäristösertifikaatin. Yrityskohtaisia kestävyysuunnitelmia laadittiin ja vastuullisuusviestintää lisättiin verkkosivuille ja muihin kanaviin.

3. Hankkeen lähtökohta, tavoitteet ja kohderyhmä

Matkailu on kansainvälinen toimiala, jossa yritykset joutuvat jatkuvasti sopeutumaan nopeasti muuttuviin asiakastarpeisiin. Huoli ilmastonmuutoksesta aiheuttaa nopeita reagointitarpeita. Visit Finland on luonut matkailuyrityksille ja -alueille tarkoitetun Sustainable Travel Finland -kehitysoh-jelman ja sillä saavutettavan Sustainable Travel Finland (STF) -merkin. Merkki markkinoinnillisena kokonaisuutena tulee helpottamaan Suomen kestävän matkailun tarjonnasta viestimistä. STF-alue-merkki myönnetään alueelle, jonka matkailuyrityksistä 51 % on saanut yritystason merkin. Yritysta-son merkin saaminen edellyttää, että yrityksellä on jokin ohjelmaan hyväksytty kestävä matkailua edistävä sertifikaatti.

Yritysten ja alueorganisaatioiden vastuullisuustyön tueksi tarvittiin Kuusamossa, Taivalkoskella ja Suomussalmella selkeästi lisätukea, jotta kestävän kehityksen edistämiseksi vaadittava työ saatiin alulle ja yritykset rohkaistua mukaan.

3.1 Hankkeen tavoitteet

Matkailuyritykset kestäväälle kehityspolulle -hankkeessa toteutettiin Kuusamossa, Taivalkoskella ja Suomussalmella ympäristö- ja laatusertifiointeihin valmentavia toimenpiteitä, joihin oli tavoitteena saada vähintään 51 % matkailuyrityksistä osallistumaan. Alkuperäistä arviota yritysten määrästä tarkennettiin hankkeen kuluessa ja kartoitetun yritysverkoston perusteella tavoite tarkoitti 64 matkailuyritystä. Lisäksi tavoitteena oli lisätä yritysten ja työntekijöiden osaamista ympäristötietoisuudessa ja hiilijalanjäljen pienentämisessä.

Laadullisena tavoitteena oli lisätä hankkeen toiminta-alueen matkailuyritysten välistä yhteistyötä ja kehittää niiden käytäntöjä, tuotteita ja palveluja kestävän matkailun periaatteiden mukaisesti. Sitä kautta myös matkailualueiden maine vastuullisina matkakohteina kehittyy asiakkaiden keskuudessa, millä voidaan varmistaa yritysten ja alueiden kilpailukyky myös tulevaisuudessa. Hankkeeseen osallistuvat matkailualueet tekevät jo yhteistyötä matkailun kehittämisessä, mutta hankkeen ja yhteisen kehittämistavoitteen myötä sitä pyrittiin edelleen tiivistämään.

3.2 Hankkeen kohderyhmä ja muut hyödynsaajat

Matkailuyritykset kestäväälle kehityspolulle -hankkeen pääasiallinen kohderyhmä ja hyödynsaajat olivat matkailualan yritykset ja niiden työntekijät, erityisesti mikro- ja pk-yritykset Kuusamon, Taivalkosken ja Suomussalmen alueella. Hankkeen toiminnasta hyötyivät myös muiden alueiden matkailu- ja ravintola-alan toimijat. Muita hyödynsaajia olivat ylimatekunnalliset toimijat, jotka toimivat matkailutoimialalla joko suoraan tai välillisesti. Lisäksi hankkeesta hyötyivät myös muut matkailu- ja kestävyysaiheiset hankkeet.

4. Hankkeen toteutus

Aloitustoimenpiteenä hankesuunnitelman ja rahoituspäätöksen pohjalta laadittiin projektipäällikkö Liisa Mäkelän toimesta **toimintasuunnitelma**, joka sisälsi tarkemman kuvauksen ja alustavan aikataulutuksen toteutettaville toimenpiteille. Tätä suunnitelmaa päivitettiin hankkeen edetessä. Ensimmäisten kuukausien aikana myös selvitettiin hankkeen sidosryhmien tarpeita ja toiveita toimenpiteiden suhteen esimerkiksi olemalla tiiviisti yhteydessä kohderyhmän yritysisiin sekä hankkeen yhteistyötahoihin. Tilaisuuksien ja materiaalien tarpeita kartoitettiin koko hankkeen ajan, kuitenkin erityisesti alkuvaiheessa.

Aluekohtaisten toimenpiteiden suunnittelussa kuunneltiin alueiden toiveita. Esimerkiksi Taivalkoskella toteutettiin yritysten toiveesta vuoden 2020 lopulla käynnistynyt yhteinen sertifiointipolku, jonka seurauksena alueelle saatiin kolme uutta yrityssertifikaattia. Suurin osa yrityksistä halusi kuitenkin edetä sertifiointien suhteen omaan tahtiinsa, ja tukea siihen tarjottiin erityisesti hankkeen tilaisuuksien kautta.

4.1 Toimenpiteet

Tiedottaminen oli keskeinen osa hankkeen toteutusta ja siihen kiinnitettiin erityistä huomiota. Hankkeen käynnistymisestä, tavoitteista ja suunnitelluista toimenpiteistä tiedotettiin laajasti hyödyntäen toteuttajaorganisaation sekä yhteistyökumppaneiden ja yhteistyöverkoston

viestintäkanavia. Projektipäällikkö tiedotti hankkeen käynnistymisestä suoraan myös hankkeen kohdeyrityksiä puhelinsoitoin ja sähköpostein, ja tätä tiivistä yhteydenpitoa suoraan yrityksiin jatkettiin koko hankkeen ajan. Yritysten lisäksi hankkeen toiminnasta tiedotettiin aktiivisesti myös muille hanketoimijoille ja yhteistyöverkostoille sekä hankealueella että valtakunnallisesti.

Hankkeelle luotiin nettisivu Naturpolis Oy:n verkkosivujen alle, jonne koottiin hankkeen ajankoh- taista tietoa ja tuotettua materiaalia. Hankkeen toimesta julkaistiin myös säännöllisiä uutiskirjeitä alueorganisaatioiden kautta. Hankkeen tilaisuuksista tehtiin soveltuvilta osin tallenteet, ja niitä koottiin vapaasti nähtäville Naturpolis Oy:n YouTube-kanavalle sekä lisäksi osittain vain väliaikaisesti osallistujien saataville.

Hankkeen toimenpiteenä laadituista matkailijan etiketistä sekä vapaa-ajan asunnon omistajan vä- hähiilisyysoppaasta tiedotettiin lisäksi laajemmin esimerkiksi mediatiedotteiden muodossa.

4.1.1 Asiantuntijapalveluiden hankinta

Hankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja suunniteltujen toimenpiteiden toteuttami- seen tarvittiin myös asiantuntijapalveluita. Asiantuntijapalveluita tarvittiin teemapäivien järjestä- miseen ja materiaalien, kuten videoiden ja graafisen suunnittelun toteuttamiseen. Kaikki hank- keessa tarvittu asiantuntijapalvelut kilpailutettiin.

4.1.2 Teemapäivät ja työpajat

Hankkeessa järjestettiin 25 tilaisuutta ja loppuseminaari. Tilaisuudet olivat työpajoja, webinaareja, seminaareja ja tietopäiviä, joihin osallistui yhteensä noin 240 henkilöä. Heistä noin 90 henkilöä työskentelee hankealueen matkailuyrityksissä. Osa tilaisuuksista järjestettiin yhteistyössä muiden hank- keiden kanssa ja sitä kautta osallistujia kertyi myös hankealueen ulkopuolisista matkailuyrityksistä. Tilaisuudet olivat avoimia kaikille kiinnostuneille ja niihin osallistui paljon myös matkailuyhdistysten, kuntien, oppilaitosten ja muiden organisaatioiden edustajia sekä yksityishenkilöitä.

Tilaisuuksista suunniteltiin luonteva kokonaisuus, joka tuki mahdollisimman tehokkaasti hankealu- een matkailuyritysten etenemistä kohti kokonaisvaltaista kestävyttä ja sen todentamista. Tilai- suuksien aiheita ja sisältöjä suunniteltiin hankkeen kuluessa kohderyhmän toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Lisäksi otettiin huomioon hankkeen alkupuolella tehdyssä kestävä matkailun kulutta- jakyselyssä keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousseet aiheet, joita olivat viestintä, kierrätys sekä pai- kallisuuden ja kulttuurin esiin tuominen tuotteissa ja palveluissa.

Ensimmäiset tilaisuudet touko-kesäkuussa 2020 olivat alueelliset hankkeen aloitustilaisuudet (Kuu- samo, Taivalkoski, Suomussalmi) sekä Sustainable Travel Finland (STF) -ohjelman vastuullisuusval- mennuswebinaarit. Aluetilaisuuksien avulla esiteltiin matkailuyrityksille hanketta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia. Kuusamon osalta alueen systemaattisen vastuullisuustyön ollessa pidemmällä ja heidän lähettäessään säännöllisiä jäsentiedotteita, hanketta esiteltiin myös näissä tiedotteissa ja järjestetty tilaisuus olikin enemmän suunnattu ohjelmassa jo mukana oleville, aktiivisesti vastuulli- suustyötä tekeville yrityksille. Vastuullisuusvalmennuswebinaareissa yritykset, työntekijät ja alueet saivat perustietoa matkailun vastuullisuudesta ja kehittämistoimista kuten sertifioinneista. Kesä- kuussa 2020 hanke osallistui myös Gateway-hankkeen kaksiosaisen vastuullisuusviestintä -worksho- pin (verkkototeutus) operatiivisiin järjestelyihin.

Elokuussa 2020 järjestettiin kaksi käytännön työpajaa Kylmäluomalla, joissa yrityksillä oli mahdollisuus työstää omia vastuullisuustoimiaan ohjastusti. Työpajoja ohjasi hankkeen projektipäällikkö työharjoittelijan avustuksella. Lokakuun alussa järjestettiin vastuullisen matkailun kohderyhmä- ja tuoteistamispäivä, jossa annettiin yrittäjille eväitä vastuullisuuden sisällyttämiseen ja hyödyntämiseen omissa tuotteissa ja palveluissaan. Marraskuussa 2020 järjestettiin Esteettömän matkailun mahdollisuudet –webinaari, jossa tarjottiin yrityksille, työntekijöille ja alueelle tietoa esteettömyyden huomioimisesta matkailupalveluissa erityisesti alueemme erityispiirteiden näkökulmasta.

Yhteistyössä muiden tahojen kanssa järjestettyjä tilaisuuksia olivat muun muassa eettisen ohjeiston työpajat (kaksi kappaletta) syksyllä 2020 sekä matkailun hiilijalanjälkeä ja ilmastonmuutoksen vaikutusten ennakoivia käsittelevä webinaari keväällä 2021. Ne järjestettiin yhteistyössä Gateway to Land of National Parks -hankkeen kanssa. Energiatohokkuuswebinaari alkuvuodesta 2021 puolestaan järjestettiin puolestaan yhteistyössä Kahina -hankkeen ja alueellisen energianeuvonnan kanssa. Webinaari tarjosi tietoa fiksuista ja kustannustehokkaista energiaratkaisuista, saatavilla olevista tuista ja rahoituksista, aurinkoenergiasta ja matkailuyrityksillä käytössä olevista järjestelmistä.

Toukokuun kahtena viimeisenä viikkona 2021 järjestettiin hankkeen nimissä roskien keräystempaus nimeltä Roskahaaste 2021, tempauksen tarkoituksena oli Naturpoliksen sosiaalisen median kanavia käyttäen kannustaa hankealueen matkailuyrityksiä sekä muita toimijoita keräämään roskaa omista lähiympäristöistään. Kerääjiä kannustettiin myös postaamaan kuvia roskasaaliistaan sosiaaliseen mediaan tunnisteella #roskahaaste2021.

Toukokuun lopulla järjestettiin myös hankkeessa toteutetun *Kasvata tuottoa, vaali luontoa* -oppaan lanseerauswebinaari yhteistyössä Lapin liiton kanssa. Webinaarissa kuultiin asiantuntijoiden esittämiä nostoja oppaassa esiintyvistä aiheista, kuten aurinkosähköjärjestelmistä, fiksuista energiaratkaisuista sekä luonnon monimuotoisuuden tukemisesta pihaympäristössä.

Kesäkuussa paneuduttiin jätehuoltoon Kohti toimivampaa jätehuoltoa Kuusamossa -webinaarin muodossa. Webinaarissa käsiteltiin mm. Kuusamon uudistuneita jätehuoltomääräyksiä, käytössä olevia jätteiden keräysvälineitä ja -kalustoa sekä vastaanotto- ja keräysmahdollisuuksia. Tilaisuudessa tarjottiin vinkkejä lajittelun parantamiseen ja huomioitiin myös pienemmät ja syrjäkylillä sijaitsevat matkailuyritykset.

Elokuussa 2021 järjestettiin neljä käytännön vastuullisuustyöpajaa, joissa yrittäjät ja yritysten työntekijät pääsivät työstämään yritysten STF-polkuja ja kehittämissuunnitelmia ohjastusti. Kuusamossa järjestettiin kaksi työpajaa, Taivalkoskella yksi ja Suomussalmella yksi. Näiden työpajojen myötä vastuullisen matkailun polulle saatiin mukaan useita uusia yrityksiä ja toisaalta saatiin myös sellaiset yritykset tarttumaan toimeen, joilla polku oli jo aloitettu, mutta sillä eteneminen oli jostain syystä keskeytynyt. Työpajat tarjosivat myös monipuolisia vinkkejä vastuullisuusviestintään.

Syyskuussa 2021 järjestettiin Paikallisuus ja kulttuuri matkailutuotteissa ja –palveluissa -webinaari. Paikallisten tuotteiden ja palveluiden korostaminen ja kulttuuriperinnön vaaliminen ovat nousseet ekologisuuden ohella tärkeimmiksi vastuullisen matkailukohteen kriteereiksi matkanjärjestäjä- ja kuluttajakyselyissä ja tämä kysyntä pyrittiin huomioimaan webinaarissa. Tilaisuudessa käsiteltiin myös sosiokulttuurisesti kestäväää matkailua ja aidosta paikallisyhteisöstä kumpuavan elävän kulttuurin laajempaa hyödyntämistä matkailussa.

Hanke oli mukana Välkky -hankkeen toteuttaman uuden matkailun hiilijalanjälkilaskurin käyttökoulutuksien järjestämisessä syys-lokakuussa 2021. Välkky-hanke lanseerasi uuden matkailun hiilijalanjälkilaskurin 16.9.2021 ja nämä käyttökoulutukset olivat osa laskurin pilotointia, jonka myötä sitä jatkokehitettiin entistä toimivammaksi. Uusi laskuri tulee kehitystyön jälkeen osaksi STF-ohjelmaa ja siten kaikkien matkailuyritysten käyttöön. Käyttökoulutuksia järjestettiin yhteensä 7 kappaletta, 3 samansisältöistä kaksiosaista koulutusta ja yksi yhteenvetona toiminut lisäkoulutus kaikille ryhmille yhteisenä.

Lokakuussa 2021 vastattiin keskusteluissa ilmi tulleisiin haasteisiin metsänhoidon ja matkailun yhteiselosta. Puuedu- ja Koillismaan metsäelinkeinojen ekosysteemi -hankkeiden kanssa yhteistyössä suunniteltiin Oppaana meidän metissä -tietopäivä kestävästä metsänhoidosta ohjelmopalvelutoimijoille. Päivään kuului maastovierailu talousmetsien ja suojelualueen rajamailla, toimialojen yhteisten päämäärien hahmottamista metsien käytössä sekä runsaasti tietoa metsänhoidosta ja asioista, jotka jokaisen luonnossa liikkujan olisi hyvä tietää.

4.1.3 Kestävän matkailun seminaari – hankkeen loppuseminaari

Hankkeen loppuseminaari järjestettiin hybriditapahtumana 17.11.2021 Kuusamossa tilausravintola Kultalassa ja etäyhteyksin. Tilaisuuteen osallistui paikan päällä 25 henkilöä ja etänä seuraajia oli noin 20 henkilöä. Tallenne oli katsottavissa kahden viikon ajan ja lopullinen katselukertojen määrä oli 103 kertaa. Seminaari keräsi siis kiinnostusta ja saatu palaute oli positiivista. Erityisen kiinnostavana osallistujat pitivät alueorganisaatioiden paneelikeskustelua.

Tilaisuudessa käytiin läpi hankkeen taustat, toimenpiteet ja tulokset. Tarkasteltiin kestävä matkailua hankealueella historiasta nykypäivään, kuultiin matkailuyrittäjien puheenvuoroja, paikallisen vaikuttajan (lumilautailija ja POW-ilmastolähteiläs Enni Rukajärvi) mietteitä vastuullisista valinnoista, Visit Finlandin terveiset ja esitys STF-ohjelmasta sekä Brittien markkinalta sekä alueorganisaatioiden paneelikeskustelu.

4.1.4 Kestävän matkailun kuluttajakysely

Heinä-elokuussa 2020 selvitettiin matkailijoiden kokemusta matkailualueen vastuullisuudesta **kuluttajakyselyllä**, joka toteutettiin yhteistyössä Gateway to Land of National Parks -hankkeen ja Oulun Yliopiston kanssa. Kysely toteutettiin Gateway -hankkeen alueella, johon kuuluvat Kuusamon, Taivalkosken ja Suomussalmen lisäksi Posio, Salla ja Syöte. Kyselyä jaettiin sekä verkko- että paperiversiona englanniksi ja suomeksi. Alueet valitsivat itse sopivat kanavat kyselyn jakamiseen, joita olivat verkkosivujen lisäksi esimerkiksi sosiaalinen media sekä matkailuinfot. Kyselytuloksia analysoidiin yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa syksyn 2020 aikana ja tuloksista valmisteltiin raportti, jota voidaan hyödyntää alueiden matkailun kestävyuden edistämiseksi. Keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousivat viestintä, kierrätys sekä paikallisuuden ja kulttuurin esiin tuominen tuotteissa ja palveluissa.

Linkki raporttiin: [Kestavan matkailun kuluttajakyselyn raportti.pdf \(naturpolis.fi\)](https://www.naturpolis.fi/raportit/kestavan-matkailun-kuluttajakyselyn-raportti.pdf)

4.1.5 Tapahtumien sertifiointimahdollisuuksien selvittäminen

Tapahtumien sertifiointimahdollisuuksista toteutettiin Naturpolis Oy:n Kajaanin ammattikorkeakoulun työharjoittelijan avulla **selvitys** heinä-elokuussa 2020. Selvityksen pohjalta päädyttiin jatko-toimenpiteenä siihen, että kannustetaan ensisijaisesti tapahtumapaikkoja tarjoavia yrityksiä oman toimintansa vastuullisuuden edistämiseen esimerkiksi sertifiointin kautta. Itse tapahtumille päädyttiin tässä vaiheessa suosittelemaan mukaan lähtemistä BusinessOulun toteuttamaan Euroopan kestävin kulttuuripääkaupunki -hankkeeseen, joka edistää Pohjois-Pohjanmaan tapahtumatuotantoa ympäristövastuullisemmaksi yritysten ja innovaatio-organisaatioiden tapahtumien tunnistamiin haasteisiin kehittämien ratkaisujen kautta. Selvityksessä todettiin, että tapahtumien sertifiointeja voidaan tarvittaessa arvioida uudelleen hankkeen loppuvaiheessa, kun koronapandemian vaikutukset tapahtumatuotantoon ovat mahdollisesti selkeämmät.

Tapahtumien sertifiointimahdollisuuksia alettiinkin selvittämään uudelleen elokuussa 2021. Tavoitteena oli löytää jokin pilotointiin sopiva tapahtuma, jonka sertifiointipolusta voitaisiin tehdä malliesimerkki. Potentiaalisia sertifiointista kiinnostuneita tapahtumajärjestäjiä on alueella useita, mutta valitettavasti resursseja sertifiointin aloittamiseen ei tällä hetkellä ole riittävästi. Lopputulemana todetaan, että tapahtumille soveltuvia sertifiointimahdollisuuksia on useita, mutta ne vaativat melko suuren ajallisen ja rahallisen panostuksen, johon koronan kurittama tapahtuma-ala ei tällä hetkellä ole valmis. Esimerkkiä alueella kuitenkin näyttää Ruka-Kuusamo Matkailu ry, joka suorittaa Ekokompassi-prosessiaan ja sen myötä tulevat ajallaan sertifioiduiksi myös heidän omat tapahtumansa (mm. Downhill Swim, Up North, Kitka MTB, Solstice)

Linkki raporttiin: [Tapahtumien sertifiointimahdollisuudet \(naturpolis.fi\)](https://naturpolis.fi)

4.1.6 Matkailijan etiketti

On selvää, että kestävän matkailun toteutuminen vaatii valveutunutta käyttäytymistä myös matkailijoilta. Jotta matkailijat osaisivat käyttäytyä valveutuneesti, heitä täytyy ohjeistaa. Vastuullisuusviestinnän tueksi kaivattiin helppokäyttöisiä materiaaleja.

Matkailijan etiketin työstöprosessi alueelle käynnistyi syksyllä 2020 yhteistyössä Gateway to Land of National Parks -hankkeen kanssa. Etiketin tavoitteena on viestiä entistä selkeämmin kansainvälisille matkailijoille asioista, joita paikalliset ihmiset arvostavat ja haluavat säilyttää myös jälkipolville nautittavaksi. Etiketti kertoo muun muassa miten paikallisiin rakennelmiin ja rakennuksiin ei tule lisätä nimikirjoituksia tai muita jälkiä, tai miten porotokan kuvaaminen yleisen tien varresta vaarantaa omaa ja toisten tielläliikkujien turvallisuutta. Etiketilte tuotettiin tekstiversion lisäksi alkuvuodesta 2021 myös visuaalista materiaalia, eli videoita sekä kuvakortteja. Etikettiin liittyen järjestettiin myös kaksi alueen toimijoita osallistavaa työpajaa syksyllä 2020.

Valmistunut **Matkailijan etiketti** on helposti ymmärrettävä ohjeistus matkailijoille alueen käyttäytymissäännöistä, kulttuurista ja hyvistä tavoista. Materiaalit ovat vapaasti yritysten ja muiden matkailutoimijoiden käytettävissä. Materiaalia voi lisätä verkkosivuille ja sosiaaliseen mediaan, liittää esimerkiksi varausvahvistuksen yhteyteen tai hyödyntää vaikkapa huoneentauluna, infolehtisenä tai mökkikansiossa. Matkailijan etiketistä painatettiin erä esitteitä kuudella eri kielellä, joita on jaettu yrityksille, matkailuinfoihin, luontokeskuksiin ja lentoasemalle.

Linkit Matkailijan etikettiin:

- YouTube videot 5 kpl (n. 1 min) sekä koostava video 1 kpl (n. 5min): [Land of National Parks - YouTube](#)
- Videot ilman lukuohjelmatekstityksiä: [15 kpl lyhyitä somevideoita, 5 kpl teemavideoita \(n. 1 min\) sekä koostava video \(n. 5min\)](#)
- Tekstiversio linkitettäväksi: [Matkailijan etiketti \(suomeksi\)](#)
- Tekstiversio linkitettäväksi: [Matkailijan etiketti - The traveller's etiquette \(in english\)](#)
- [Tekstiversiot ja esitteet ladattavana materiaalipankista](#)
- [Piirroskuvat materiaalipankissa](#)

4.1.7 Kasvata tuottoa, vaali luontoa – opas vähähiiliseen loma-asuntoon

Hankealueen majoituskapasiteetista ison osan muodostavat mökit ja huoneistot, joiden huomioiminen on tärkeää alueen matkailun kestävydestä puhuttaessa. Tarve **vapaa-ajan asuntojaan kaupallisesti vuokraaville omistajille suunnatusta vähähiilisyyssoppaasta** nousi esiin useissa aluetoimijoiden ja yritysten kanssa käydyissä keskusteluissa kunnissa, matkailualueilla ja maakuntarajojen ylikin. Yhteiset tarpeet tunnistettuaan Lapin liiton Välkky- ja Matkailuyritykset kestäväälle kehityspolulle -hankkeet päättivät työstää vapaa-ajan asunnon omistajan vähähiilisyyssoppaan yhteistyössä. **Kasvata tuottoa, vaali luontoa – opas vähähiiliseen loma-asuntoon** työstettiin koko Pohjois-Suomen alueelle soveltuvaksi. Jätehuolto- ja kierrätyskäytännöt vaihtelevat kunnittain ja sen vuoksi oppaasta toteutettiin omat versionsa Kuusamon, Taivalkosken, Suomussalmen ja Pyhä-Luoston alueille. Jälkeen päin oman versionsa oppaasta on saanut jo ainakin Muonio.

Tavoitteena on tarjota ohjeita ja vinkkejä vähähiilisten toimien edistämiseen liittyen. Opas soveltuu sekä mökinvuokraajalle että omassa käytössä olevan vapaa-asunnon omistajalle, painotuksen ollessa yritystoiminnassa. Oppaassa kerrotaan erilaisista energiaratkaisuista, vähähiilistä hankinnoista ja remontoinnista sekä alueen jätteiden kierrätysmahdollisuuksista sekä annetaan hyviä, rahaa säästäviä ja nopeasti toteutettavia vinkkejä ilmastoystävällisiin tekoihin vapaa-ajan asunnoissa.

Linkit vähähiilisyyssoppaisiin:

Kuusamo: https://naturpolis.fi/index.php/download_file/816/

Taivalkoski: https://naturpolis.fi/index.php/download_file/817/

Suomussalmi: https://naturpolis.fi/index.php/download_file/818/

4.1.8 Alueelliset kestävän matkailun suunnitelmat

Alueellisten kestävän matkailun suunnitelmien tarve kartoitettiin ja työ saatettiin alulle syksyllä 2020. Jokaiseen hankekuntaan perustettiin myös oma kestävän matkailun työryhmä, joka osallistui suunnitelman työstöön yhdessä Naturpolis Oy:n ja matkailuyhdistysten kanssa. Ensimmäisenä laadittiin Ruka-Kuusamon suunnitelma, joka valmistui alkuvuodesta 2021. Taivalkosken suunnitelma laitettiin alulle joulukuussa 2020 ja saatiin valmiiksi toukokuussa 2021. Suomussalmen suunnitelman työstö aloitettiin huhtikuussa 2021 ja saatiin valmiiksi lokakuussa 2021. Suunnitelmat toimivat alueen matkailun kestävästä kehitystä ohjaavina työkaluina, pohjana yritysten suunnitelmille sekä viestintämateriaalina sidosryhmille ja kuluttajille. Suunnitelmat ovat päivittyviä, vastuu niiden seurannasta ja päivittämisestä on kunkin alueen valitulla vastuuhenkilöllä. Kaikki suunnitelmat käännettiin myös englanniksi.

Linkit kestävän matkailun suunnitelmiin:

- [Ruka-Kuusamon kestävän matkailun suunnitelma](#)
- [Sustainable Travel Plan for Ruka-Kuusamo](#)
- [Taivalkosken kestävän matkailun suunnitelma](#)
- [Sustainable Travel Plan for Taivalkoski](#)
- [Suomussalmen kestävän matkailun suunnitelma](#)

4.1.9 Hankkeen materiaalit

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle -hankkeessa tuotetut materiaalit ja järjestettyjen tapahtumien materiaalit ja mahdolliset tallenteet koottiin [hankkeen verkkosivulle](#) ja [Naturpoliksen YouTube-kanavalle](#) yritysten hyödynnettäväksi myös jatkossa. Hankkeen aikana laadittiin raportit tapahtumien sertifiointimahdollisuuksista, kestävän matkailun kuluttajakyselyn tuloksista, matkailijan etiketin teksti-, video- ja kuvamateriaalit sekä vapaa-ajan asunnon vähähiilisyysopas.

4.2 Aikataulu

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle -hankkeen alkuperäinen aikataulu oli 1.1.2020 – 30.6.2021. Koronapandemian sekä hankkeen alun viivästymisen takia hanke päästiin kuitenkin käynnistämään 15.4.2020 ja se päättyi 6 kk pituisen jatkoajan jälkeen 31.12.2021. Hankesuunnitelmaan kirjattuja toimenpiteitä toteutettiin koko hankkeen ajan ja jatkoajan puitteissa niitä päästiin myös syventämään.

4.3 Organisaatio ja ohjausryhmä

Hanketta hallinnoi Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy ja yhteistyökumppaneina olivat Ruka-Kuusamo Matkailu ry, Taivalkosken Matkailuyhdistys ry sekä Hossan Matkailuyrittäjät ry. Hankkeen toteutuksesta vastasi projektipäällikkö Liisa Mäkelä 31.5.2021 asti, sekä projektikoordinaattori Jenni Kallioniemi hankkeen loppuun asti. Projektisihteerinä toimi 31.8.2020 asti Kirsti Pitkänen ja 1.9.2020 alkaen Anna Saarela.

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle -hankkeen ohjausryhmä koostui seuraavista organisaatioiden jäsenistä ja varajäsenistä:

Tessa Suopanki (Anna-Riitta Sulander)
Marja Mäenpää (Mats Lindfors)
Risto Tyni (Taina Olkkola)
Maija Daly (Tiia Mustonen)

Naturpolis Oy
Ruka-Kuusamo Matkailu ry
Taivalkosken matkailuyhdistys ry
Hossan Matkailuyrittäjät ry

Asiantuntijajäseninä toimivat:

Liisa Mäkelä, projektipäällikkö 31.5.21 asti
Jenni Kallioniemi, projektikoordinaattori 1.6.21 alk.
Kirsti Pitkänen, projektisihteerinä (31.8.21 asti)
Anna Saarela, projektisihteerinä (1.9.21 alkaen)

Naturpolis Oy
Naturpolis Oy
Naturpolis Oy
Naturpolis Oy

Aija Laukkanen (31.10.21 asti)
Kirsi Kuosku

Suomussalmen kunta
Naturpolis Oy

Rahoittajan edustaja:

Kukka Kukkonen

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

4.4 Kustannukset ja rahoitus

Taulukossa 1 nähdään hankkeen hyväksytyt rahoitussuunnitelma. Hanke toteutettiin 80 % julkisella rahoituksella ja 20 % yksityisellä rahoituksella. Tukipäätöksessä hyväksytyt budjetit oli taulukossa 1 näkyvä 156 244,40 €.

Taulukko 1. Hankkeen rahoitussuunnitelma

Rahoituslaji	Hyväksytyt rahoitus
EU ja valtio	124 995,52 €
Yksityisrahoitus	31 248,88 €
Yhteensä	156 244,40 €

Taulukossa 2 nähdään tukipäätöksessä hyväksytyt hankkeen kustannusarvio sekä toteutuneet kustannukset hankkeen päättyessä.

Taulukko 2. Tukipäätöksen kustannusarvio ja hankkeen toteutuneet kustannukset

Kustannuslaji	Tukipäätöksen kustannusarvio	Toteuma	Budjetin ylijäämä
Palkat	89 310,0 €	76 678,90 €	12 631,10 €
Ostopalvelut	44 500,0 €	19 673,77 €	24 826,23 €
Flat Rate 24%	21 434,4 €	18 402,93 €	3 031,47 €
Yhteensä	156 244,4 €	114 755,60 €	41 488,80 €

Hankkeen budjetista jäi käyttämättä lähes kolmasosa. Ostopalvelubudjetin säästyminen johtui pitkälti koronan vaikutuksesta tapahtumiin. Suurin osa tilaisuuksista järjestettiin verkossa, joten säästöä syntyi kokoustilojen, tarjoiluiden ja matkakustannusten osalta. Lisäksi projektipäällikön työpanos hankkeen materiaalien tuottamisessa ja tapahtumien järjestämisessä oli merkittävä, jolloin ostopalveluille ei ollut tarvetta. Osassa tilaisuuksista puhujina/kouluttajina oli henkilöitä yhteistyöhankkeista, jolloin budjettia niin ikään säästy.

4.5 Raportointi ja seuranta

Hanketta toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti projektipäällikön, projektikoordinaattorin, projektisihteerin, yhteistyökumppaneiden, ulkopuolisten palveluntarjoajien ja yritysten yhteistyönä. Hankkeen ohjausryhmä seurasi ja ohjasi toteutusta. Ohjausryhmän kokouksissa käytiin läpi hankkeen taloutta, toimenpiteiden etenemistä sekä mahdollisia muutostarpeita toteutuksessa.

Ohjausryhmänkokouksista pidettiin pöytäkirjaa, jotka ohjausryhmän puheenjohtaja ja ohjausryhmän sihteerinä toiminut hankkeen projektipäällikkö/-koordinaattori allekirjoittivat. Kokouksia järjestettiin 7 kappaletta, joista kaikki järjestettiin etäkokouksina Microsoft Teamsin välityksellä. Viimeinen ohjausryhmän kokous järjestettiin 21.12.2021. Ohjausryhmän lisäksi hankkeen tuloksista raportoitiin hankkeen yhteistyökumppaneille ja osarahoittajille.

4.6 Toteutusolelut ja riskit

Hankkeen suunnitteluvaiheessa toteutukseen liittyväksi riskiksi oli arvioitu, että yritykset eivät välttämättä sitoutuisi kestävän matkailun kehittämiseen eivätkä siten osallistuisi hankkeen tilaisuuksiin. Kiinnostus aiheeseen oli kuitenkin kartoitettu yrittäjien keskuudesta jo suunnitteluvaiheessa, ja riski oli katsottu vähäiseksi. Kuuntelemalla yrittäjien toiveita tilaisuuksien ajankohdista ja sisällöistä, pystyttiin räätälöimään juuri alueen toimijoiden tarpeisiin sopivia tilaisuuksia, joihin saatiin sopivasti osallistujia. Hankkeen loppua kohden webinaariähyä oli kuitenkin hieman havaittavissa yrittäjien keskuudessa. Tilanne ratkaistiin hylkäämällä yksi syksyille 2021 alustavasti suunnitelluista teemapäivistä ja siirtämällä sen sisältöjä hankkeen loppuseminaarin yhteyteen. Yhteistyönä muiden hankkeiden kanssa toteuttamalla tilaisuuksiin saatiin paikalle suurempi osallistujajoukko.

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle -hankkeen tavoitteiden ja toimenpiteiden muodon vuoksi projektipäällikön rooli oli hankkeessa keskeinen. Projektipäällikön vastuuseen liittyvän riskin minimoimiseksi hankeyhteistyötä tehtiin tiiviisti niin Naturpolis Oy:n muiden matkailutoimialan hankkeiden kuin muiden tahojen käynnissä olevien hankkeidenkin kanssa. Lisäksi esimerkiksi teemapäivien toteuttamisessa oli kattavasti mahdollisuutena hyödyntää asiantuntijapalveluita. Tällä tavoin yhden osaamiseen kohdistuvaa painetta saatiin vähennettyä hankkeen aikana.

Matkailuyritykset kestävälle kehityspolulle oli tiedon lisäämishanke, jonka yksi keskeinen tavoite oli valmistella yrityksiä kestävyysliittymiä sertifiointeja varten. Yhdeksi hankkeen riskiksi oli arvioitu, ettei yrityksiä saada lähtemään mukaan sertifiointeihin niiden kustannusten takia. Riskin vähentämiseksi ja yritysten rohkaisemiseksi yrityksille välitettiin tietoa ja avattiin kanavia sertifikaattien tarjoajiin valmiiksi, jotta yritysten olisi helpompi lisääntyneen tiedon myötä uskaltaa ottaa seuraava askel kehittämisessä ja edetä sertifikaatin suhteen lähitulevaisuudessa, mikäli se ei vielä hankkeen aikana ollut yritykselle ajankohtaista.

5. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen myötä vastuullisuus on integroitu yhä olennaisemmaksi osaksi niin alueorganisaatioiden kuin hankkeessa mukana olleiden yritysten toimintaa. Hankkeen tuloksena laadittiin muun muassa alueelliset kestävän matkailun suunnitelmat, kehitettiin vastuullisuusviestintään, lisättiin ympäristötietoisuutta ja parannettiin toimialan kykyä vastata siihen kohdistuviin muutospaineisiin. Ruka-Kuusamo Matkailu ry velvoittaa jatkossa jäsenyrityksensä sitoutumaan omaan vastuullisuusohjelmaan tai sen käynnistämiseen.

Hankkeelle asetettu määrällinen tavoite oli saada vähintään 51 %, eli 64 matkailuyritystä osallistumaan hankkeen toimenpiteisiin. Näistä kartoitettuun yritysverkostoon kuuluvista yrityksistä 59 osallistui toimenpiteisiin, joten kunnianhimoisesta tavoitteesta jäätin hieman vaille. Hankkeen ta-pahtumat olivat avoimia kaikille kiinnostuneille, joten jonkin verran osallistujia tuli hankealueen

ulkopuolisista yrityksistä ja suuri joukko osallistujia muista organisaatioista, kuten oppilaitoksista ja kunnista. Yhteensä tilaisuuksiin osallistui noin 240 henkilöä, joista noin 90 työskentelee hankealueen matkailuyrityksissä. Muut osallistujat tulivat hankealueen ulkopuolisista matkailuyrityksistä, muiden alojen yrityksistä, matkailuyhdistyksistä, kunnista, oppilaitoksista ja muista organisaatioista tai olivat yksityishenkilöitä.

Monipuolinen joukko hankealueen matkailuyrityksiä lähti mukaan kestävyystoimiin ja 28 niistä myös sertifioi toimintansa hankkeen aikana. STF-merkin ansaitsi 15 yritystä ja 32 yritystä on mukana polulla eri vaiheissa. Yrityskohtaisia kestävyysuunnitelmia laadittiin ja vastuullisuusviestintää lisättiin verkkosivuille ja muihin kanaviin. Hankkeesta hyötyivät erityisesti pienet ja keskisuuret majoitus- ja ohjelmapalveluyritykset. Mukana oli myös ravintoloita, liikennöitsijöitä ja isompia ketjuyrityksiä.

Säännöllisiä kestävyysaiheisia tiedotteita alettiin julkaista alueilla ja kestävyystoimien edistämiseen tarjottiin myös kannusteita, kuten lisänäkyvyyttä STF-merkin saaneille yrityksille. Myös alueiden omat vastuullisuussivut kehittyivät. Erityisesti alueellisten kestävyysuunnitelmien kautta kestävyttä jalkautettiin entistä laajemmin kaikkiin alueorganisaatioiden toimintoihin. Kestävydestä viestiminen ulotettiin Rukalla myös alueen työntekijöihin käytössä olevan perehdytyspelisovelluksen avulla. Sovellukseen lisättiin kestävyysnäkökulmaa muun muassa alueen kestävyysuunnitelman ja kierrätysinfon muodossa.

Osa toimenpiteistä toteutettiin tiiviissä yhteistyössä muiden hanketoimijoiden kanssa myös maakuntarajojen yli. Tällä tavoin toimien saatiin erityisesti tuotetuista materiaaleista laadukkaampia ja käytettävämpiä. Yhteistyöstä oli merkittävää etua myös materiaalien jalkautumisen osalta. Tiiviin yhteistyön avulla pystyttiin välttämään myös päällekkäisyyttä, johon oli vaaransa usealla taholla ollessa samanaikaisesti samankaltaisia materiaalitarpeita.

5.1 Hankkeen palautekysely

Hankkeen palautekysely toteutettiin Webropol -kyselytyökalulla marras-joulukuun vaihteessa 2021. Vastaukset kerättiin anonyymeinä. Julkista linkkiä kyselyyn jaettiin alueiden vastuullisuusteemaisissa uutiskirjeissä ja lisäksi lähetettiin erillisiä kohdennettuja sähköpostiviestejä hankkeen toiminnassa tiiviimmin mukana olleille. Vastauksia saatiin 11 kappaletta.

Palautekyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä hankkeen toteutukseen (asteikolla 1–7, jossa 1 on erittäin tyytymätön ja 7 erittäin tyytyväinen, keskiarvo 6,1). Vastaajat kokivat, että hankkeesta oli ollut apua sekä yksittäisen yrityksen että koko hankealueen kestävä matkailun edistämässä.

						
Erittäin tyytymätön	Tyytymätön	Melko tyytymätön	Neutraali	Melko tyytyväinen	Tyytyväinen	Erittäin tyytyväinen
0	0	0	1	2	3	5

Tyytyväisyyttä hankkeen toimintaan selvitettiin myös seuraavilla kysymyksillä, joihin vastattiin asteikolla 1–5, jossa 1 on erittäin tyytymätön ja 5 on erittäin tyytyväinen. Esitetynä vastausten keskiarvo.

- Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin:

○ Hankkeen hyödyllisyys	4,5
○ Hankkeen tarjoama apu	4,4
○ Hankkeen järjestämät tapahtumat	4,2
○ Hankkeen viestintä	4,3
○ Alueellinen kestävän matkailun suunnitelma	4,1
○ Matkailijan etiketti	4,7
○ Vähähiilisyysopas	4,6
○ Projektihenkilöstön osaaminen	4,9
○ Projektihenkilöstön tavoitettavuus	4,8
○ Hankkeen vaikutus osaamisesi kehittymiseen	4,4
○ Hankkeen vaikutus yrityksen toiminnan kehittymiseen	4,0
○ Hankkeen vaikutus yhteistyön ja verkostoitumisen kehittymiseen	4,2

Kommenteissa kiiteltiin projektihenkilöstön panosta ja sitoutumista, alueille laadittuja kestävän matkailun suunnitelmia, alueen imagon parantamista sekä yritysten saamaa apua ja materiaaleja. Lisää kaivattaisiin ns. ”kädestä pitäen” tapahtuvaa auttamista, näkyvämpää viestintää vastuullisista yrityksistä ja helpotusta sertifiointikustannuksiin. Osassa vastauksista harmiteltiin omaa riittämätöntä aikaresurssia, jonka vuoksi ei päässyt osallistumaan kaikkiin toimenpiteisiin.

Kyselyssä selvitettiin myös mielipiteitä jatkotoimenpiteiden tarpeellisuudesta ja lähes kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että kestävää matkailua edistävä jatkohanke olisi tarpeen. Myös yritysryhmähanketta kannatettiin viidessä vastauksessa ja lisäksi kommentoitiin järeämpien aseiden tarpeellisuutta julkisten toimijoiden, kuten kunnan suunnalta esimerkiksi jätehuollon kehitystä tukemaan. Avoimessa kentässä toivottiin tämän hankkeen kaltaisia toimenpiteitä jatkossakin, tilannekatsauksia, tukea, keppiä ja porkkanaa. Yritysryhmähankkeita kannatettiin niiden konkreettisuuden ja paremman sitouttavuuden vuoksi. Laajemmasta kehityshankkeesta hyötyvät myös alueorganisaatiot henkilöresurssin vuoksi.

5.2 Jatkokehitystoimet

Kestävään matkailuun pyrkiminen on jatkuvaa kehittämistä. Hankkeessa aloitetun kestävyystyön jatkuvuuden kannalta alueelliset vastuuhenkilöt ovat avainasemassa. Kuusamossa ja Taivalkoskella vastuuhenkilöinä jatkavat Gateway to Land of National Parks -hankkeessa työskentelevät projekti-suunnittelija ja matkailukoordinaattori. Suomussalmella kestävän matkailun vastuuhenkilö on kunnan matkailukoordinaattori. Kainuussa on lokakuussa 2021 startannut KAMK:n hallinnoima Vastuullisen matkailun Arctic Lakeland – Kainuu -hanke, jossa Suomussalmi on mukana ja sitä kautta kestävyystyö jatkuu siellä tehokkaana.

Hankkeen puitteissa laaditut alueelliset kestävän matkailun suunnitelmat jäävät elämään alueille päivitettävänä työkaluina. Niiden toteutumisen seuraamiseen ja päivittämiseen laadittiin alueiden

vastuuhenkilöille ohjeet ja toimintamallit. Vastuualueiksi sovittiin myös STF-ohjelman koordinointi, onlinealustan ajan tasalla pitäminen, destinaatioiden tapaamisiin osallistuminen, tiedottaminen ja alueen yhteyshenkilönä toimiminen. Vastuuhenkilöiden ajallisten resurssien puitteissa he aktivoivat ja neuvovat yrityksiä sekä järjestävät tarpeen mukaan yhteisiä tapahtumia. Alueille kootut vastuullisen matkailun työryhmät kokoontuvat tarpeen mukaan.

Vastuullisuusviestintä tulisi ulottaa kaikkeen viestintään, niin, että vastuullisuusnäkökulmat otetaan huomioon jokaisen julkaisun kohdalla. Sisäisessä viestinnässä vastuullisuusteemaisten uutiskirjeiden kokoamista ja lähettämistä jatketaan 1-2 kuukauden välein. Vastuullisuusverkkosivut pidetään ajan tasalla ja vastuullisuusviestejä pyritään korostamaan alueen markkinoinnissa.

Hankkeessa tehty tiivis yhteistyö yritysten ja muiden hankkeiden kanssa kerrytti paljon tietoa yritysten osaamistarpeista, joihin Naturpolis Oy lähti vastaamaan jo hankkeen ollessa käynnissä esimerkiksi Metsiin perustuvat matkailun hiilipäästöjen kompensointien mallit – esimerkkinä Koillis-Suomi (MAHIS) -hankkeen avulla.

Tammikuussa 2022 käynnistyvä Gems of Kuusamo -yritysryhmähanke jatkaa kestävän matkailun kehittämistä ja paikallisiin vahvuuksiin panostamista hankkeessa mukana olevien yritysten kanssa. Alueellisen kestävyystyön jatkumista ja seuraavien kehitysaskelien toteutumista pyritään mahdollistamaan myös tulevien matkailuhankkeiden kautta.

Sertifikaateista ja STF-ohjelmasta tarjotun tiedon ja hankkeen tuen ansiosta yrityksillä on jatkossa valmiita työkaluja käytettäväksi jatkokehitystä varten. STF-ohjelma ja käynnistyneet alueorganisaatioiden sertifiointiprosessit toimivat jatkokehityksenä myös aluetasolla. Matkailuyhdistysten rooli kestävyystyön koordinoijana ja suunnannäyttäjänä on keskeinen. Ruka-Kuusamo Matkailu ry näyttää hienoa esimerkkiä käymällä läpi omaa Ekokompassi -prosessiaan ja tekemällä Sitoumus2050 -palvelun sitoumuksella. Vastuullisuus on otettu läpileikkaavaksi teemaksi kaikessa toiminnassa ja matkailuyhdistys velvoittaa myös jäsenyritykset sitoutumaan omiin vastuullisuusohjelmiinsa.

6. Allekirjoitus ja päiväys

Kuusamossa 31.12.2021

Jenni Kallioniemi

Projektikoordinaattori